

CORREGGIO SZENT ÉJE

a pásztorok imádsát 1400—1500 közötti századot, melyet a ragyogó cinquecento, az 1500—1600 közötti időszak követ: kibontakozását olyan nagyságok tették lehetővé mint Correggio és Leonardo da Vinci. Correggio művészi egyénisége egyedül áll, mint egy hatalmas tölgy. Nem volt sem elődje, sem utóda művészetének. Vele született és vele halt el művészeti iránya. Ő volt az első, ki képeinek alakjait fénytől és levegőtől körülvéve ábrázolta, úgy, hogy a térséget szemünk és a kép alakjai között nem csupán a perspektivikus kisebbedés révén érzékeljük, hanem ugyszólván magát a térséget látjuk. Ami a meggyőző valóságábrázolást illeti, ebben Correggio a lehető legnagyobb alkotó és ebben a szó legnemesebb, legjobb értelmében „modern”. Es mégis milyen messze van attól, hogy valaki is azt mondhasa róla, hogy „naturalista”. A vonalrythmus helyébe a fény és árnyék váltakozását helyezi és megmutatja nekünk, hogy a fény még a legsötétebb helyeket is átragyogja. Az u. n. „világossötétsége” híressé vált. Alakbrázolásában a formák szépsége helyett a mozdulat szépségét helyezi, a belső izgalmat a csendes örömtől az ujjongó vídamságig és ezt is olyan meggyőzően, hogy alakjai a legkíméletlenebb és sok művész részére problémát képező rövidülésekben is élni, reszketni, mozogni látszanak.

Eletéről nem tudunk sokat. Tény, hogy rövid élete legtermékenyebb éveit, tudásának tetőfokán, Parma városában töltötte, ahol az ottani templomokban freskokat festett. Aránylag fiatalon, 40 éves korában 1534-ben halt meg. Legszebb képei kb. 40 km-re Keletre — született 1494-ben, Mátyas király halála után 4 évvel, az u. n. quattrocento végén. Quattrocentonak nevezik művészettörténetben az

III. Urnapja.

6. Isten az embert gonosszá és romlottá teremtette?
Nem. Sőt inkább Isten az embert jóvá és a maga képére, azaz valóságos igazságban és szentségben teremtette, avégett, hogy teremtő Istenét igazán megismerje és szívből szeresse és vele örökkétartó boldogságban éljen, őt dicsérje és magasztalja.

7. Honnan ered az emberi természetnek ez a romlottsága?
Első szüleinknek, Ádámnak és Évának édenkertű bűnesetéből és engedetlenségéből; minek következtében a mi természetünk úgy megromlott, hogy mindnyájan bűnben fogantunk és bűnben születünk.

8. De hát annyira megromlottunk-e, hogy egyáltalában képtelenek vagyunk valami jónak cselekvésére, minden gonoszra pedig hajlandók?
Igen; hacsak a Szentlélek újjá nem szül bennünket.

Az ember hajlamos arra, hogy a felelősséget áthárítsa. Készek vagyunk arra, hogy rezignáltan megadjuk magunkat bűnös hajlamainknak és ezt a magatartásunkat olykor tudományos képletbe foglalva azzal indokoljuk, hogy nem tehetünk másképp. A „tudományos világnézetű” gondolkodó azzal hártja el a felelősséget, hogy a természet alkotott bennünket ilyenén, a val-

lásos világnézetű ember pedig hajlamos felelősségét azzal enyhíteni, hogy Isten teremtett bennünket romlottá.

A Heidelbergi Káté hatodik fejelete határozott tiltakozás ez ellen az érvelés ellen. — Isten az embert jónak teremtette. „Teremté tehát az Isten az embert az ő képére... megáldá őt... és látá, hogy minden, amit teremtett vala, imé, igen jó... (I. Moz. 1:27, 28, 31.) Isten az embert a maga képére, vagyis személyiségnek teremtette. A végtelenül hatalmas teremtő Isten az emberben gondolkodásra alkalmas és döntésekre képes személyiséget helye-

zett maga elé, de azzal a rendeléssel, hogy ez a teremtett személy Feléje forduljon, életét az Ő megismerésére szentelje, hogy Vele szentségben és épen ezért örök boldogságban éljen. — Összegezve: Isten szövetségre teremtette az embert. Szövetségre, amelyben az ember nem autonóm fél, hanem a Nagy Partnertől függő teremtmény. Káténk eképen fogalmazza meg Isten teremtő szándékát: „Isten az embert a maga képére teremtette, avégett, hogy...” Az ember Isten cselekvésének

Nekünk természetesnek tűnik fel, hogy karácsony ünnepe december 25-én van. Így volt ez tíz évvel ezelőtt, így volt ez nagyszüleink korában is. De nem volt így mindig.

Ha utánanéznünk az egyháztörténelemben, megtudjuk, hogy Jézus születésnapját a 2. században kezdték kiszámítani; ezeket viszont nem jó szemmel nézte az egyház közvéleménye, tulbuzgóknak tartották őket.

A számítások eredménye azonban igen különböző volt. A 3. század elején az év következő napjaira tették Jézus születése napját: április 2, április 19/20, május 20/21, november 17, december 25, március 28. Mindegyiknek persze megvolt a maga megokolása, számítási alapja, mindegyik valamilyen eseménnyel vagy gondolattal kapcsolódott össze. Március 28 például — március 25-re téve a teremtés első napját — a teremtés negyedik napja, a napnak, a világosságnak a teremtése, s Jézus az „igazság napja” (Malakiás 4:2), aki „világossággal” lett (Lukács 2:32).

Origenes, az ókor egyik leg-

Karácsony — December 25.

nagyobb teológusa 245-ben clitélte Jézus születésnapjának megünneplését, „mintha valami fáraókirály lenne”. A 4. század közepén azonban már rendszeresen megtartják, mégpedig december 25-én. Ez a gyakorlat Nyugaton, Rómában kezdődött. A mai kutatások szerint a Rómában akkoriban tetőfokra jutott Mithras-kultusszal, a „sol invictus”, a „legyőzetlen nap” kultuszával állította az egyház szembe Jézusnak, a világmegváltónak születését. A legyőzetlen nap ünnepe december 25-e volt, az a nap, amikor a nappalok, a világosság ismét hosszabbodni kezdett: a világosság győzelme a sötétség felett. A kereszténység tele van világosság-szimbolikával, így annál könnyebb volt az „igazság napját” és a világ „világosságát” szembeállítani Mithras napistennel.

December 25. nek mint Jézus születése napjának megünneplése ezután hamar elterjedt és az 5. századra már általános lett az egész keresztény világban.

„Mert egy gyermek születik nekünk, fiu adatik nekünk, és az uralom az ő vállán leszén, és hívják nevét: csodálatosnak, tanácsosnak, erős Istennek, örökkévalóság atyjának, békesség fejedelmének.” (Ezsaiás 9:6.)

Csodálatos ez a karácsonyi alapige. Karácsony lényegét sokan próbálták megfogalmazni egy mondatban: „békesség ünnepe”, „az Ige testté válásának ünnepe”, „szerelem ünnepe” és ha őszinték vagyunk igen sokak számára nem volt más a karácsony, mint „az egymás megajándékozásának napja”. És mindez, sőt sokkal több ennél benne foglaltatik abban, amit Ezsaiás könyve kilencedik részének hatodik verse számunkra mond.

Izráel várja a Messiást, a szabadítót. A bűneiben Istentől elrugaszkodott nép harcos katonakirályt vár az uralomban való osztozás reményében. A hitetlenek, az Isten Igéjétől távolodók felszabadítása és uralomrajutása mindig csak „rendszerváltozás”, de bűn s a nyomor változatlanul továbbél és az uralomban osztozók a Sátán eszközei. „Mert gyermek születik nekünk”... Gyermekek, a tiszta ártatlanság, a béke, az Isten csodálatos Báránya.

És azt is mondja az Írás, hogy ez a fiu „adatik” és „nekünk adatik.” Nem azért, mert mi kiérdemeltük volna, „megbűnhődünk” volna már összes bűneinket, hanem csak kegyelemből és Isten irgalmasságából adatik. Isten egyetlen Fiát adja nekünk. Az ajándék oka sohasem a kiérdemlés, megszolgálás, megbűnhődés, hanem egyszerűen a szeretet. „Mert úgy szerette Isten e világot, hogy az Ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki hiszen Ő benne el ne vesszen, hanem örök élete legyen” (Ján. 3:16). És ne felejtjük el azt a szócskát sem, hogy „nekünk” adatik Istennek egyszülött Fia. Neked, neki és nekem — együttesen nekünk szegény, gyarló, bűnös embereknek. Nekünk adja, nekünk áldozza egyetlen Fiát az Ur.

És a megszületett gyermek velünk marad az időknek végezetéig (Máté 28:20). Az „uralom az ő vállán leszén” és ez azt jelenti a ma nyelvére lefordítva, hogy egyedül viseli majd a világ bűneinek terhét, de ugyanakkor, mint ahogy az eredeti szövegben áll: „a királyi uralom palástját viseli vállán”, Ő a Király és királyságában, mely az egyetlen igaz királyság, mely egyedül áll hiszen vétek nélkül való nem tud osztozkodni a politikai vagy gazdasági uralomra törő bűnös ember. Övé a kereszt sulya és a királyság dicsősége...

„És hívják nevét csodálatosnak, tanácsosnak...” Gondoljunk csak a karácsonyi történet csodálatosságára, hiszen a testté lett Ige a legcsodálatosabb kinyilatkoztatás, mely valaha a földön történt. Alapul veti igényre hivatkozik a teológiai tudomány is, mint Krisztus Isteniségének bizonyítására, hiszen olvashatjuk: „erős Isten” az a gyermek, aki születik. Erős, hatalmas. Mindenható, aki egyedül képes megváltani ezt a bűnös világot, lásd meg testvérem az egyszerű karácsonyi történetben a legcsodálatosabbat: „az Ige testté lett és lakozott mi közöttünk (és látta az Ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttének dicsőségét), aki teljes vala kegyellemmel és igazsággal” (Ján. 1:14).

Karácsony... ajándék... szeretet... csoda... Mily szépen hangzó szavak, de mit ér mindez, mondhatnánk valaki, ha „otkint a világban háboru van”. Feldult otthonok, kifosztottság, gyűlölködés és a bosszúra vágyás reautasa. Karácsony Evangéliuma helyett gyilkolásra uszítás, Krisztus szeretete helyett a Sátán gyűlölete, megbocsátás helyett bosszuzsúálás vágya. Pedig karácsony napján „gyermek születik nekünk” és hívják nevét... a békesség fejedelmének.

A nekünk adatott Gyermekek megszületésének ünnepén bárcsak minden magyar család hittel és bizó reménységgel, dicsérné a kegyelmes Istent, mint az angyalok mennyei seregének sokasága Krisztus Urunk megszületése napján: „Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek és e földön békesség, és az emberekhez jó akarai” (Luk. 2:14). K. A.

K A T É

megalapozására használtuk és használjuk. Az ember nem Isten felé, hanem Vele szembe fordul. Ennek a végzetes fordulatnak a következménye, hogy az embernek „saját utjai” vannak, hogy az ember kilépett a szövetségből. Az embernek ez a „kilépett”, „bukott” állapota a bűn.

Ertelmünk tiltakozik az ellen, hogy születésünktől fogva bűnösök volnánk és általában tiltakozunk az ellen a felelősség ellen, ami ehhez tapad. Ezzel kapcsolatban azonban egyszer-

rűen kinek-kinek a tapasztalataira utalunk és megkérdézzük, hetősége újra megnyílik számára. (Kol. 3:10, Ef. 4:24.) Születésünktől fogva hordozzuk a bűn terhét, ennek súlyát és az ezért való felelősséget letagadhatatlanul érezzük, de amint egy embernek, az első Adámnak az esete folytán létünk a megsemmisülés felé hajlik, ugyanúgy Jézus Krisztusnak a váltása folytán megtalálhatjuk az életet. (Rom. 5:12, 18, 19.)

A testtől születés letagadhatatlan ténye életünknek, de a Lélektől való újjászületés lehetősége boldogságra hívó, mindennapi drága alkalom. (v. ö. Jézus beszélgetése Nikodémussal. Ján. 3.)

Ha Istenre és az Ő törvényére nézünk, minden kegyeskedés nélkül, őszintén kimondhatjuk magunk felett az ítéletet, hogy a szív gondolatának minden alkotása süntelen csak gonosz. (I. Moz. 6:5.) De ha hitünkkel felismerjük Krisztusban Isten véghetetlen szeretetét, akkor az új teremtés csodája mythoszból valósággá válik.

Az ember helyzete természeténél fogva reménytelen, de Krisztus jövelete, váltása és megdicsőült alakban való jelenléte folytán a nagy újakezdet, az új teremtésben való részvétel és ezzel a legteltesebb boldogság mindennapos lehetőség.

Az IRO egyik legutóbbi elnöki tanácsülésén Elfan Rees, aki az Egyházak Világtanácsának menekültügyi főtanácsadója és a menekültkérdés egyik legjobb szakértője, mélyszéles aggodalmának adott kifejezést a menekültek jövőbeni megsegítését illetően. Hangsúlyozta, hogy az IRO megszűnése után az egyházi önkéntes segítő szervek szívesen és teljes erejükkel hajlandók együttműködni az Egyesült Nemzetek menekültügyi főbiztosával, Dr. G. J. van Heuven Goedhart-tal, de egyáltalában nem megnyugtatók azok a jelenlegi lehetőségek, melyek a menekültek számára a jövőben csupán jogi támogatást helyeznek kilátásba.

Elfan Rees megállapításai közül különösen a következő igen feltűnő: „Az új menekültek tragédiája, hogy félelem és üldözés elől menekülve olyan időben kényszerülnek segítségünkre, midőn a szabad világ érzelmileg már fáradt a menekült-problémától.”

Ez a feltűnő megállapítás, sajnos, nagyon is fedi az igazságot. A nyugati világ ide s tova husz éve hall menekültekről. Aki a harmincas évek végén például Angliában járt, emlékezhetik, milyen jelentős társadalmi mozgalom volt a Németországból menekültek megsegítésére. Amerika is nagyszámúban vett fel a harmincas évek végén és a negyvenes évek elején ezekből a menekültekből. A második világháború végével milliós problémává vált a menekült-kérdés. Az UNRRA, az IRO, a CARE, a számos felekezeti menekült-szolgálati szerv (CWS, LWF, NCWC, AJDC, HIAS, stb.) felállítása, ezek hazatelepítési, kivándoroltatási és anyagi segítő munkájuk az egész nyugati világot megmozgatták, mégpedig nem csupán — bár elsősorban — az egyházakon keresztül a felebaráti szolidaritást, hanem még a törvényhozásokat is.

Evről-évről apelláltak az egyházak és egyéb társadalmi szervezetek tagjaik segítőkészségére: élelmet, pénzt, ruhaneműket, kivándoroltatáshoz jótállást kérve tőlük. Es a kérés csak nem akart megszűnni, sőt újabb menekült-problémák jöttek a régiékhöz: Európa DP-tömegei mellé kerültek az indiai ellentétek menekültjei, a palesztinai

háboru menekültjei, Korea menekültjeinek millióit meghaladó száma. Az érdeklődés viszont kezdett lanyhulni. Az érdeklődés lanyhulása pedig a nyújtott segítség csökkenését hozta magával. Ez természetes lélektani jelenség. A menekült-kérdés megszokottá vált, a menekültek megsegítésére évenként nem is egyszer megismétlődő kérés folytán elevesztett a szükség frissességének, sürgősségének jellege.

Jellemző volt erre egy presbiteriánus lelkész elbeszélése. Idén, éppugy, mint más években is, külön egyházi gyűjtést rendeztek a Church World Service menekült-munkája javára. A gyűjtést többhetes előkészület előzte meg bőjt idején, felnőtt-gyülekezetben és vasárnapi iskolában egyaránt. „A great time for sharing” volt a gyűjtési kampány elnevezése, aminek az értelme körülbelül ez: „az adakozás nagy alkalma”. A lelkész elmondta, hogy mikor a tervet előterjesztette presbiteri úlése, egy presbiter azt mondta: „Ne is folytassa a részleteket; ez a megszokott menekült-dolog, tudjuk már.”

Kétségtelenül tapasztalni lehet az idegháboru hatását is. Az ember azt gondolná, hogy a szabad földön rendezett körülmények között élők, tehát akiknek megvan a hosszú évek alatt felépített otthona, vagyona, pozíciója, az idegháború fokozódásával, az ellenfél ellenfél voltának egyre jobb megismerésével szívesebben segítenek az ellenfél nyilvánvaló áldozatain. Ez valóban meg is van sokaknál. De talán ugyannyinál vagy még többen az idegháboru félelmet kelt, a félelem pedig önmagával való törődést, ami csökkenti a másokért való felelősségérzetet.

Mindezzel nem akarjuk azt mondani, hogy a menekültekért való segítség szándéka megszűnt volna. Korántsem. A „great time for sharing” idén is sok százezer dollárt eredményezett és hajórakományszámra gyűlik a segélyanyag Korea számára. Tény azonban, hogy a Nyugat érzelmileg kezd alaposan belefáradni a menekült-problémába.

Különösen áll ez a még Európában lévő menekültekre. Mégpedig azért különösen, mert az európai menekültek száma erősen megfogyott, csupán a kíván-

dorlási lehetőségekből egy vagy más okból kizártak nem nagy, de annál nagyobb szükségben lévőkből áll már. Ezekkel — számuk nehányezer — szemben palesztinai és koreai százezres és milliós tömegek állanak, akiknek szükségük nem kisebb, hatalmas számuk viszont a menekült-kérdésbe belefáradt nyugati közvéleményre nyilvánvalóan nagyobb hatással képes lenni, mint az európai néhány ezer problémája, ha ez emezek számára mégoly életbevágó is.

A miénk...?

Bennünket viszont éppen ez a nehányezer érdekel közelebből. Az a nehányezer magyar, akik Németországban, Ausztriában és Olaszországban rekedtek, vagy oda újonnan érkeznek és akik legnagyobb része sohasem lesz képes idős kora vagy

Harsányi András:

A menekültek gondja

egészségi állapota miatt magát akármilyen szerény, de mégis normális életszínvonalon fenntartani. A különböző egyházi segélyszervek élelmiszer- és ruhasegítségét-e szervek működésének csúcspontja idején is csak a csúcspontok egy részét voltak képesek enyhíteni; most ennek mértéke is csökkent és tovább is fog csökkenni. Nem marad más, mint a helyi hatóságok létminimumnál jóval kevesebb „Fürsorge” vagy hasonló segélyei, a menekült-öregotthonok testi-lelki nyomorúsága, a kegyelem-kórházgyógyak sokszor igen elégtelen ellátása és a már örökéletűnek látszó barakok sivársága.

Es bennük nehányezer magyar, beteg meg öreg, sőt sok fiatal és gyermek is. Akik nem jobbak talán, de nem is rosszabbak, mint mások, mint a fiatalok és

az egészségesek, mint a továbbjutottak, elsősorban mint továbbjutott magyar honfitársaik és hittestvéreik.

A továbbjutott, a már kivándorolt és elhelyezkedett magyaroknak nem szabad elfáradniok az állandó menekültsorban maradt magyarokról való gondoskodásukban. Azaz: még el sem fáradhattak, mert a gondoskodást el sem igen kezdték. Persze tudok olyan magyarról, mint egy eldugott illinoisi városkában élő szabómesterről, aki tucat számra küldte Auszriába, Olaszországba, Franciaországba a ruha- és élelmiszer-csomagokat vagy aki minden Európába küldött levelét megbéleli néhány dollárbankóval. De az ilyen nem is fog elfáradni!

A kivándoroltak hatalmas százaléka azonban el sem kezdte ezt a gondoskodást. Hányan mondották vagy írták már nekem, hogy mennyire hálásak Istennek, amiért kijuttatta őket valamely tengerentúli országba, ahol a kezdet nehézségei, sokszor kínálódásai után most már kezdenek egyenesbe jönni: egyik saját házáat kezd építeni Ausztráliában, másik üzleti vállalkozása jól beindult Délamerikában, harmadiknak igen szépen berendezett lakása és saját autója van Északamerikában és így tovább. Mondják és írják, hogy mennyire hálásak Istennek. Hát valóban, mennyire hálásak?

Sok nyilvános beszédben, cikben olvastam és hallottam, amint az új bevándorlók azt mondták, hogy a befogadó ország segítő szeretetét „becsületes és kemény munkával akarják meghálálni”. Frázisnak szép, de lényegnek semmi: talán csak nem érdem a becsületes és kemény munka, ami különben is mindenkinek saját érdeke és mindenki számára saját magának hozza meg a gyümölcsöt? **De, ismétlem, mennyire és mivel hálásak Istennek?** Azzal talán, amivel egyik kivándorolt atyánk fia, aki egy istentisztelet után éppen azt mondotta nekem, hogy „olyan jó volt itt, magyar gyülekezetben, magyarul hálát adni Istennek; hogy idesegettem és újra emberi életet élhetünk?” Később azután megkérdeztem tőle, hogy küldött-e valamit már Európába az ottmaradt ismerősöknek, barátoknak, akikről különben olyan sajnálkozással beszélt, hogy nem jöhetnek ki.

A válasz az volt, hogy bizony még nem telt neki ilyen segítésre, olyan lerongyolódva érkeztek ki, hogy a legprimitívabb dolgokat is be kellett szerezni. Mely legprimitívabb dolgok közé tartozott nyilván az a vadonutaj autó is, amit már megvett, ha vezetni nem is tudja még. Senki sem kifogásolja, ha valaki napi 10—11 óra megfeszített gyári munkájának gyümölcséként autót vesz magának, ami Amerikában olyan közlekedési eszköz ugyyszólván, mint Európában a kerékpár, csak: mennyit ér a hálaadás szava, ha tette nem erősödik?

Az örömteli lehetőség!

Senki ne mondja, aki kiérkezett tengerentúltra és rendes munkája van — akár Ausztráliában, akár Délamerikában, akár Északamerikában —, hogy ne tudna havonta összeszedni egy csomagra való használt ruhát, ne tudna összevásárolni egy tucatnyi konzervet, vagy ne tudna borítékba tenni egy egyfontos vagy két-három egydolláros bankjegyet és nekiindítani a nagy tengeri utnak egy európai barakkba vagy kórházi ágy mellé. A bibliai adakozás mértéke a tized, ez, amit itt írtam, ötvenedet sem jelent leg-többnél. ...

Elegen vándoroltak ki, élegen helyezkedtek el a második világháboru menekült magyarjai közül, hogy az Európában rekedt vagy kivándorlásuk közben bajba jutott magyar menekülttársaik megsegítésének gondját felelősséggel ők viseljék. Igaz, hogy mindnek előről kell kezdeni, otthon, életet előről kell felépíteni és ez nehéz, és ehhez sok kell; de aki kijutott, annak bizonyosan többje van, mint akik nyomorúságban és félelemben ottmaradtak. Egygyel egész bizonyosan többje van: a lehetőséggel, hogy dolgozhat, gyarapodhat és újra felemelkedhet.

Ne felejtse tehát a kivándorolt magyarság szükségben lévő honfitársai megsegítésének felelősségét se az UNO-ra, se az idegennyelvű egyházakra, de még a régi évtizedek magyar emigrációira se. Azt a felelősséget, amely most már elsősorban az övé. **Ha tetszik: kötelelősségből. Ha tetszik: Isten iránti hálaadatlósságból.**

Harsányi András.

Az USA első vatikáni követének kinevezése

Truman elnök október 20.-án kinevezte M. W. Clark tábornokot az USA első vatikáni követévé. A kinevezés csak akkor lép érvénybe, ha azt a szenátus jóvá hagyja.

Az elnök nyilatkozata, melyet a „Fehér Ház” sajtótitkára J. Short olvasott fel, hangsúlyozza, hogy már az előző elnök, Roosevelt is küldött személyes képviselőt a Vatikánba Myron Taylor személyében. Trumannak az a véleménye, hogy ez a kinevezés diplomáciai és humánus célokat szolgál. Közvetlen diplomáciai kapcsolatok felvétele megkönnyíti a kommunizmus elleni harcot.

Dr. H. Bosley, az első methodista egyház nevében: „Truman elnök megszegte azt az ígértét, melyet az egyházak tanácsának képviselői előtt tett, hogy vatikáni követ kinevezé-

sére nem tesz lépéseket. Az elnök úgy látszik nem törődik azzal, hogy ez a lépés az amerikai vallásos csoportok és a kat. egyház közötti gyorsan romló viszonyt még csak elmérgesíti.” (U. P.)

Dr. J. W. Behnen a missouri-i lutheránus zsinat elnöke: „Sajnálatos dolog, hogy Truman elnök egy egyházat külön követet akar képviseltetni. Az egyház és állam szétválasztásának elvét fenn kell tartani. A mi egyházunk határozottan ellene van annak, hogy a Vatikánba követet küldjenek.”

Knox Sherill püspök, az USA első vatikáni követének kinevezéséről szóló hírt a Vatikánban örömmel fogadták.

Az alábbiakban a protestáns egyházfők első reakcióit ismertetjük:

J. M. Dawson, a baptista egyház (Truman is ennek az

egyháznak a tagja) főtájkára: reméli, hogy a kinevezést vagy visszavonják, vagy pedig a kongresszus elutasítja.

B. Oxnham, az Egyetemes Egyháztanács (Ökumené) elnöke: „Sajnálom hogy megtörtént ez az okatlan, szükségtelen és nem amerikai jellegű lépés.” (U. P.)

Az amerikai közvélemény és a világsajtó feltűnően élesen reagált Truman lépésére. Connally szenátor, a külpolitikai bizottság elnöke kijelentette, hogy a bizottság, mely januárban ül össze, ebben a kérdésben vizsgálatot fog elrendelni. (U. P.) A szenátor Clark tábornokot személyesen is megtámadta, s jelezte, hogy a kongresszusban állást fog foglalni a kinevezés ellen. (AFP.) — A United Press további jelentése szerint a tulnyomoan protestáns amerikai

lakosság köréből tömegesen érkeznek a tiltakozások. Truman, aki meggyőződéses baptista, nem hajlandó a kinevezést visszavonni, s máris több találgatás látott napvilágot arra vonatkozólag, hogy mik lehettek az okok, melyek az elnököt ennek a lépésnek a megtételére kényszerítették. Mások itt is jelet vélnek felfedezni, hogy Truman a jövő évi választásokon nem indul, mivel ezzel a lépéssel, ha meg is nyerte a katolikusokat, de elveszített kétszer annyi protestánst. Ma még különben teljesen bizonytalan, hogy a kongresszus januári ülésén helyben hagyja-e a kinevezést vagy se?

A Reuter iroda okt. 24.-i jelentése szerint Truman a kinevezést mégis visszavonta, s a döntést a kongresszus következő üléséig elhalasztotta. Minden jel arra mutat, hogy az elnököt meglepte az amerikai közvélemény erőteljes tiltakozása, s a

követ kiküldéséről ezért mondtott le.

Az Amerikai Egyházak Tanácsának vezérképviselése október 31.-én egyhangú határozattal megkereséssel fordult Truman elnökhöz, hogy a kinevezésről végérvényesen mondjon le. A Tanács hangoztatta, hogy itt „az amerikai lét alapelveit veszélyeztető kérdéssről” van szó. A vatikáni követ kinevezése „elvilleg hamis, gyakorlatilag hasztalan és megrontja az amerikai nép nemzeti egységét.” Azt a szolgálatot amit a vatikáni követ végezne, ugyanolyan jól el tudja látni az olasz kormány mellé akkreditált követ. Az amerikai nép sohasem volt hajlandó egy egyházat előnyben részesíteni.

Az USA egész területén tiltakozó gyűléseket tartanak a vatikáni követ kinevezése ellen, melyeken állandóan hatalmas tömeg vesz részt.

A szétszórtságban élő magyar reformátusok hálaírádság szavával várják és köszöntik az örömmel Megtestesítőjét.

A boldog Bizonyosság éneke hódol a Szeretetének: baraktáborok kietlenségében, kórógyakon és elérhetetlen magányosságban.

Az otthontalanság mélységeiben is kigyúl a Fény és bizonynyal áthatol az idegenség sűrű ködén...

Kérjük a Mindenhatót, hogy így legyen!

Hogy a végtelen Kegyelem sugárja érje el őket is, kiket hívívó boldog emberi szándék 1951. karácsonyán már el nem érhet.

Hiszen karácsony ünnepe nekik is ünnepük, bárhol kell is most élniük. Hiszen az Üzenet, üzenet nekik is, változatlanul szent...

Még akkor is, ha ezidén az Ausztriában szétszóródtak nagy része karácsonyi gyülekezeti istentiszteleten már részt nem vehet.

Mert AUSZTRIÁBAN sok helyütt nem lesz e karácsony istentiszteletünk és több magyar református lélek nem részesülhet a Kegyelem szent jegyeiben sem...

A fájdalmas tények regisztrálását vajjon meddig folytathatók még... a Szent Este előestéin éppen...?

Nem szívesen tesszük, de „az összes gyülekezetek gondja” emberi gyöngeségeink és tehetetlenségünk megvallására készlet.

Lelkészeink nem képesek immár a kisebb távolságokat sem leküzdeni; nem a szándékok, hanem az anyagi adottságok hiányában. Inségsgélyünk különösen az általános nagy drágulás hónapjai óta már a létminimumot sem érte el.

Az Egyházak Világtanácsának legújabb Döntése pedig kimondja, hogy 1951. november 1.-től fedezet hiányában: sem utazási, sem adminisztratív költségekben nem támogatja működésüket.

E Döntés az Ausztria területén élő magyar reformátusok nagyjából százalékát megfosztja a Bizonyoságtétel örökérvényű pillanataitól. Es jórészt olyanokat, akiket viszont annyi másfajta döntés az otthon alapítás lehetőségeitől és még annyi mindentől... megfosztott.

A döntéseknek e döbbenetes összhangja elsősorban azt jelenti, hogy az Ausztriában élő magyar reformátusok nagy része többé itt nem hallhatja „a mi nyelvünkön szólanak Istennek nagyságos dolgait” (Ap. 2. 11.).

Károli Gáspár és Szenczi Molnár Albert hangja diadalmat nyert három és fél századokon, de íme Ausztriában egy nagyon is „világi” Döntés hangja akarja elfojtani...!

De azt is jelenti ez, hogy kik százfelé mustrákon kimustráltattak, kikből százféle rostálásokkal kirostáltatott hitük: enmaguk „használatosságában”, azoknak nem lehet arra sem igényük, hogy épülve építhessék ISTEN ORSZAGAT...!

„Ha dicsekednem kell az én gyengeségemmel, dicsekszem!” (2. K. 11. 30.)

Kik lajstromok, listák, százalékolások szerint kevesebben vannak: **gyengeségük az!** Kik járattanok a nyelveken szólásban: **gyengeségük az!** Kik szü-

„Örüljétek az Urban mindenkor...”

löt vagy gyermeket sem Ausztriában, sem más „világi” országban többé talán látni nem fognak: **gyengeségük az!** Kik ott tudhatják csak szeretteiket, népüket „... veszedelemben pogányok között, veszedelemben városokban, veszedelemben pusztában, veszedelemben tengeren... Fáradságban és nyomorúságban, gyakorta való virrasztásban, éhségben és szomjúságban, gyakorta való böjtölésben, hidegben és meztelenségben...” (2. K. 25-27): **gyengeségük az!** Kik az „emberi jogok” közül földi létükben csak a köhordás és a menhelyek perspektívái között hányódnak: **gyengeségük az!** Kiknek testi állapotja, életkora reménytelen, kilátástalan, megvelfareoztathatatlan: **csak az ő gyengeségük az!** Kik a sokféle íróasztalok előtt mindég egyedül állnak: **gyengeségük az!**

„A dicsekvés azonban nem használ nekem...!” (2. K. 12. 1.)

Sem mint panasz, sem mint vádolás, sem mint emberi keserűség. De nem használ a realisztikus észjárásnak sem, a számok és elöitételek közismert logikájának sem, de még a többségi vagy kisebbségi elvek gyakorlati alkalmazásának sem!

Öt kell tehát megkérdeznünk: a Legfőbbet, a Felebbezhetőent, a mi -ugyabbul úgy látszik- **Kizárólagos Döntőnként...**

Nem az indulatainkat, nem a csalódásainkat, nem a számos tapasztalásainkat, nem az elmúlt esztendőket, nem a sebeinket, nem az érveinket...!

Es még csak nem is a hatalmasokat... az erőseket... az ítélkezőket...!

Hanem a **Hatalmast, az Erőset, az Itélőt...** aki im igen szól:

„Elég néked az én Kegyelemem, mert az én erőm erőtlenség által végeztetik el” (2. Kor. 12. 9.)

Legyen hát a mi nagy erőtlenségünk a Krisztusért való erőtlenség. Legyen Erette való a mi gyönyörködésünk „az erőtlenségekben, bántalmazásokban, nyomorúságokban, üldözésekben és szorongatásokban!” (2. Kor.)

HITTESTVEREINK, kikhez csak így juthatnak el erőtlenszavaink!

Hirrel és étellel hirdessétek az Ur szavát: „... ahol ketten vagy hárman egybegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük.” (Máté 18. 20.)

S Ő megérkezik oda is: a hegyek közé, a sivár napok közé, otthona lesz az otthontalanoknak, ... s öröme lesz az örömteleneknek.

Imádkozzunk érte! Imádkozzatok velünk!

Szóljon a mi közös imádkozásunk első renden azokért, akik a Krisztusban való szenvedés és az Erette való kitaszított-ság nagy gyönyörűségét még nem ismerik. Fakadjon az öröm napjának odaszentelt szivekből tiszta Szeretet azok iránt, akik a Szeretet lehetőségeinek és hatalmának végtelenségét még nem ismerik. Legyen a Ti szétszórtságotok, eltávolitottságotok, elzártaságotok és elárultságotok börtöneiben csak annál diadalmasabb a Fény, amely ma, holnap és bármikor képes egyszerre megvilágosítani az elméket és valóságos öröme gyujtani a sziveket a Gyermek iránt, Akinek... nem jutott és annyi sok helyen még ma sem jut helye. Mégis, íme a legtisztább örömet hozta nekünk...!

Egy olyan ország bizonyosságát, amelynek határait nem kilométerekkel mérik; teherbíró-képességét nem számokkal fejezik ki, lélek-száma nem a százaléknál megoszlatás alapján határozatják meg s a beletartozás joga, a Benne való élet lehetősége, csak az Ő Kegyeleméből „vezethető le.”

Íme, Világok Jézusának Delegátusa Pál ezt üzeni néktek:

„Tiportatunk, de el nem veszünk...!” (2. K. 4. 9.) ezért

„Örüljétek az Urban mindenkor; ismét mondom, örüljétek!” (F. 4. 4.)

Tamási Áron:

Karácsonyest Erdélyben.

Szent este volt.

A föld örömet kiáltott az égre, és az ég örömet kiáltott a földre:

— Jézus születék!

Földöntúli öröm szállotta meg az embereket, és az emlékezetükből kiséperte a pénzt, a birtokot és minden e világi jókat. A szájak csak éneket termettek és jó szót.

A házak tisztára meszelve verték vissza a hófényt. Belül pedig mindehütt üdén hintette világát a lámpa.

Es egy ének hangzott fel nyomban, amely hirdette hogy kántálok érkeztek a boldog házhoz.

S lassan méltóságos léptekkel felmentek a grádicson, s ki-ki a maga helyére lépve, körülállották az ajtót.

Es amint elrepült az ének utolsó szava, Bódika még egy újat kezdett. Amikor elfújták örvendezve ezt is, néhány pillanatnyi siri csendet hagytak, majd felcsendült a Márton Elek hangja, köszöntöt mondván az ajtó előtt.

Örülj és örvendezz, nemes házigazda, Mivel felragyogott Bethlehem csillagja.

Örülj és örvendezz, kedves háznak népe, Mert ide vezérelt a csillagnak fénye.

Es a köszöntésre bentről ünnepélyesen megfelelt a gazda:

Jónát jobb hirt hoztok, halljuk valahányan, Jertek azért beljebb akármilyen bátran.

Erre megnyílt az ajtó, s újra szép sorba verődve, lassan megindultak. Bódika katonás tartással vezette a nagy ház közepén előre őket, miglen az asztal fejéhez elért. Itt megállott, és várta, hogy reá mindenki feltakarjon. Akkor egy negyed fordulással, egyszerre mind a tizenhárom, arccal fordultak a ház népe felé, s mintha parancs szólna, megmozdult a tizenhárom jobbkez, és levetődtek egyetlen mozdulattal a sapkák. S ebben az ünnepélyes pillanatban felhangzott a Bódika száján, a békeköszöntő:

Ahol a nap felkél, arról-felől jöttünk Istennek kedviért nagy utakat tettünk.

Mert egy Csillag vala amott felkelőben, Hogy gyorsan induljunk éjfélj időben.

Napkelet országból gyorsan elindultunk, S ezen népes házba hozza el az útunk,

Mostan örvendezünk, mint virág az ágon, Nevünk a vigasság, számunk tizenhárom.

Származásunk felől sem hagyunk kétségben: Anyánk gonddal nevelt tartós szegénységben,

S kik a juhnyáj után bölcsen vánszorognak Fiai vagyunk mü csorda-pásztoroknak.

Hanem szegénységünk az Ur nem tekinté Szárnyas angyalával nekünk megjelenté, Hogy földre lejöve világ Megváltója Kinek a mü nyájunk igaz szószólója. Amen.

A végszóra kórusban köszönték:

— Dicsértessék a ma született Jézus neve.

A sor megbomlott, az öröm mosolyt terített minden arcra. — No, kerítsétek közre azt az asztalt! — sziveskedett a gazda, s az örömszajban hónya alá fogta Bódikat, és büszkén meglapogatta.

— Szép békeköszöntöt kanyarítál, fiam! — mondotta, s így szögezte, le az egyszerű igazságot:

— Mert az valahogy úgy van, fiam, Bódi, hogy aki tanul, az tud.

Bódikának a szivére hullott a megbecsülés. Mosolyogva ereszkedett le az egyik székre, s mihelyt megvethette a hátát, így szólott vissza:

— Az ész is olyan, mint az elásott aranypénz: érdegel apránként, osztan kigyúl.

— Adja az Isten, hogy sok, számos esztendőben érhessek meg, a Kisjézus születése napját!

— Öszentfelsége hallgassa meg! — köszönték el egyszerre mind.

Egy pillantás alatt a kolbászt is felhordta a leány s fel a káposztát is. S a pálinkát bétevék az óra alá a sarokba s bort az asztalra, valami öt kupát. Az illata rögtön felszállott az orrba és a színe úgy virított, mintha lángot vegyítettek volna belé.

Enni kezdtek.

A Jézuska tiszteletére

*A született Jézus,
Ez igézetes gyermek,
Aldja meg azokat,
Kik a szivünkbe vernek
Mérgetes szuronyokat.*

*Aldassanak bennünk
A kifeslett vér rózsák:
Bánat, kín, szenvedés,
Mert Jézus volt a Jóság
S a nagy, szent türelem.*

*Csengessünk csengőkkel,
Szeressünk szeretettel,
Örüljünk, ha sirunk,
Ha ránk tör, minden ember
S ha álul bántatunk.*

*A született Jézus
Született s így kívánta
Hogy ez legyen az üdv
Mindén hivság kihányva
Eletünk gömbiből.*

Ády Endre.

Magyar történelem

Irta: Mészáros Szász Béla

(Folytatás.)

Az alól a felelősség alól akart menekülni, melyet vállalt. A harmadik ellenzék a honvédség tisztikarának az a része volt, mely a császári seregből került át, mely Görgeyt állandóan kedvétlenül befolyásolta, Kossuth ellen izgatta és amelyik Perczelt, Klapkát és több más Kossuth-párti tehetséges tábornokot elintrikált a főseregtől. Ez a társaság most propagandát indított a kormányzó és az országgyűlés ellen és attól kellett tartani, hogy árulásra gondol. Görgey az ő befolyásukra éles kritikát gyakorolt a kormányzat felett, de a döntő pillanatban híres váci proklamációjával mindent helyrehozott.

Kossuth Lajos lázas tevékenységhez fogott. Diplomáciai képviselőket küldött ki a török-ökhöz, Londonba és Párisba, hogy e hatalmak előtt feltárják, milyen veszedelem fenyegeti Európát, ha a magyar szabadság ügye elbukik. Szerencsétlenségre sem Magyarország elismerését, sem diplomáciai, vagy katonai segítséget elérni nem sikerült. Hasonlóan nem vezettek sikerre a román felkelőkkel folytatott tárgyalások sem és a délvidéki felkelést, ha lokalizálták is, de nem sikerült kiirtani.

Ezzel szemben a császár megálázva magát, május végén Varsóban felkereste I. Miklós cárt, a szabadság esküdt ellenességét és az oroszok mindenható ura kilátásba helyezte, hogy Paskievics herceg vezetése alatt 200.000 embert küld a magyar szabadságharc vérbefojtására.

A hadfelszerelési kormánybiztos, Csányi László a megnövekedett tempót nem bírta. Fejletlen iparunk nem bírta a haditermelést és hiányzott az arra való ember, hogy azt megszervezze. Emiatt nem lehetett általános népfelkeléssel a hadsereg létszámát 3—400.000-re felelni. A honvédelmi miniszterek gyakran változtak, minek következtében nemcsak a haditervekben, az egyes seregek összműködésében, hanem a hadsereg szervezésében és kiegészítésében is, nagy volt a kapkodás. Végül a tavaszi hadjárat után a magyar honvédség támadó szelleme ellanyhult és ettől fogva a vezetés bizonytalanná vált.

Buda visszavétele. Az összeomlás.

A váci győzelem után kilenc nappal a réttenthetetlen Damjanich már Nagysarlónál arat diadalt, Komárom felszabadul és az osztrák sereg maradványa fejezetlenül menekül Bécs felé. Perczel a délvidéki, Bem pedig az erdélyi helyzet ura. Ha most Görgey május közepén Bécsset megtámadja, meg az orosz csapatok beérkezése előtt, felmorzsolhatja az osztrák haderő maradványát és lángalobbanthatja a bécsi forradalmat. Ehelyett három hosszú hetet tölt el Buda ostromával és a főváros bevételére (máj. 21.) után néhány héttel (június-július) megkezdődik az orosz erők bevonulása.

A reorganizált és Olaszországból visszarendelt ezredekkel kiegészített osztrák hadsereg 170.000 és az orosz hadsereg 200.000 emberével szemben a magyar honvédség összlétszáma

160.000 fő. A magyar hadvezetés lemondva a támadásról hátrafelé való összpontosítást hajt végre, cél: az összes erőket egyesíteni Szeged-Arad vonalában.

Görgey a feldunai hadsereggel tezezi ezt az akciót és aránylag csekély erővel az orosz tulerőt a Komáromtól Debrece-nig való felvonulással elvonja. A főserég ezalatt visszavonul Szeged irányában, nyomában a Haynau tábornagy által vezetett császári sereggel. Görgey július 3-án aránylag kis veszteséggel eléri Debrecent és Nagyváradon-Aradon át készül Temesvár környékén egyesülni a Dembinszky által vezetett fősereggel. Ide kell beérkezni Bemnek is az erdélyi sereggel, ennek javarésze azonban a segesvári csatában megsemmisül és ott esik el a szabadságharc nagy költője: Petőfi Sándor is (július 31.) Pár nappal később augusztus 9-én a még mindig 60.000 főből álló főseréget Haynau Temesvárnál megveri, Kossuth Lajos lemond és a hatalmat Görgey-nek adja át, aki mást nem tehet, minthogy Világos mellett 30.000 emberével az oroszok előtt leteszi a fegyvert (aug. 13.) Klapka még októberig védi Komáromot, azután a várat szabad elvonulás feltétele mellett átadja (okt. 4.).

A bosszu.

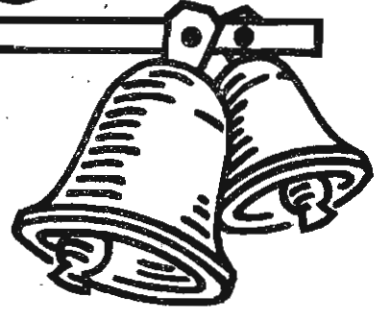
Hiába a cár intő szava, Ferenc József Schwarzenberg herceg tanácsára Haynau-nak szabad kezét biztosít a bosszu végrehajtására. Az áldozatok hosszú sorát Batthány volt miniszterelnök nyitja meg, akit Pesten a Neugebäudeban végeznek ki. Több száz magasrangú politikus és katona osztozik sorsában, így Csányi László és a költő fia Kazinczy tábornok. Görgeyt az orosz intervenció megmenti, de hosszú élete folyamán a magyar köztudat bünteti, mely igaztalanul benne kereste a bűnbakot. A magyarságot és az európai köztudatot azonban legjobban az aradi vértanúk sorsa rázza meg. Október 6-án részben akasztással, részben főbelövetéssel állott bosszút a gyáva szadista Haynau a honvédség tizenhárom hős tábornokán. Aulich Lajos, Damjanics János, Dessewffy Arisztid, Kiss Ernő, Knézics Károly, Lahner György, Lázár Vilmos, gróf Leiningen-Westerburg Károly, Nagy Sándor József, Pöltenberg Ernő, Schweidel József, Török Ignác, gróf Vécsey Károly nevei a legjobb bizonyítékai annak, hogy a szabadság ügye nemcsak a magyarságot, hanem a németeket és a szlávokat is megmozgatta. A lengyel tábornokok és önkéntesek mellett ott harcolt Bécs ifjúsága, a francia eredetű Guyon Richard mellett a csehből magyarosodott Klapka, a román Vasvári, olaszok, sőt a pesti zsidóság képviselőjeként a szerencsétlen kezű Hatvani.

Mint egykor Rákóczi Ferenc európai ügyé tudta tenni a magyar ügyet, úgy vált világosmennyé a Kossuth Lajos által vezetett szabadságharc is. A rengeteg halott, vértanú, és hazáját elhagyó emigráns áldozatával a magyar jövőt biztosította.

HARANGSZÓ

Németországi gyülekezeti lap

Szerkesztő: Dr. Zayzon Sándor

„Dicsőség a magasságban Istennek és béke a földön a jóakarató embereknek“

Zengett az ének karácsony szent éjszakáján és ragyogott a bethlehemi csillag, hogy az embert a jászolban nyugvó kisdedhez vezérelje, aki földre szállott, a világot megváltani. Felragyogott a csillag, hogy bevilágosítsa az utat, melyen az ember a tékozló fiú-visszatérhet az ő Atyjához, aki úgy szeretete, hogy egyszerűt fiát föláltozta érte bűneinek megváltásáért. Ez az ének azóta is felcsendül minden karácsonykor, a csillag ma is ragyog, hogy Krisztushoz vezessen minden hívő lelket, akiket ő mosolyogva vár, hiv: jertek hozzám, kik megterhelettek és én elveszem a terheteket. Szolgáljátok az én Atyámat, mert ez az egyetlen igazi szabadság. Vegyétek fel az én igámat, mert az gyönyörűség.

Istennek szeretett, boldogságra és szabadságra teremtett gyermeke - az ember-tékozló fiúvá lett, mikor evett a tudásfájának tiltott gyümölcséből, melynek nedve megmérgezte agyát. Elengedte teremtő Atyjának kezét, hogy megkísérelje sorsának önjerejéből való intézését. A lázadásnak nagy ára volt, eltűnt az életfájának gyümölcsétől, a földről eltűnt a béke és a nyugalom. A szeretet két nagy parancsa helyett az erősebb jogát védő emberi törvények szabályozták az életet. „Mindenki harcá mindenki ellen“ elv jutott érvényre ember és ember, nép és nép között. A tékozló fiú magára hagyatva, családostól, szenvedésektől megtört lélekkel kereste Atyját, de erejéből nem tudta az igaz utat megtalálni.

Az Ur szívéből nem halt ki a szeretet eltévedt fia iránt, csak magára hagyta az embert, kísérelje meg a maga választotta uton való boldogulást, de visszavárta és visszavárja.

Gyermekeinek szenvedése megnyitotta szívét, a mindent megbocsájto szeretet legyőzte a büntető haragot. Így következett el az idők teljessége, az új szövetség megkötésének, a megváltás örömhírének és az élő szeretet földre szállásának ideje.

Megérezte a földön minden Isten lelkének közeledését. Proféták jövendölték Krisztus eljövételét és hirdették az első adventet, mégis olyan-olyan kevesen várták valóban előkészült lélekkel az Isten fiát. Feltűnt a bethlehemi csillag, hogy az igazakat a Megváltó bölcsőjéhez vezesse. Megzendült az angyalok éneke, hogy hirdesse az örömhírt mindazoknak, kiknek fülét nem tette süketé a földi élet kapzsiságtól és önzéstől rikkácsoló, a földi mámortól elrekdő, vagy a düntől, bosszútól, szenvedéstől lihegő és hörgő hangja,

Meglátták a csillagot, meg-

hallották az éneket az egyszerű pásztorok. Lelkük tiszta maradt, mert Isten legszebb templomában - a természetben éltek, imádságuk az igazhivők egyszerű fohásza volt, egész életük a csillagokhoz igazodott és így megtanultak mindig az égre nézni és minden jelt onnan várni. Szemeik látók, füleik hallók maradtak. Romlatlan lelkük megérezte, hogy megszületett a pásztorok pásztora, eljött legeltetni Isten bárányait. Az Atyjához megtérő lelkeket, akik újjá születtek ő benne és ő általa.

A csillagot követték a tudósok is, akik egy életen át végig járták a tudásfájának gyümölcse adta emberi bölcseség minden utját és eljutottak az igazi lelki szegénységhez. Bizonyossá lett előttük, hogy a legnagyobb emberi tudás is csak ellopott morzsa az isteni bölcseség asztaláról. Az emberi ész mindenhatóságában vetett hitük megtört, de megtisztult és felemelkedett lélekkel borultak le a jászol-bölcső előtt, melyben a mesterek mestere aludt isteni boldogságtól mosolygó arccal. Megértették, hogy a mosolygó kisded hozza el a legnagyobb, a legcsudálatosabb tudást, amit az emberi értelem felfogni nem tud, csak a szívnek és léleknek titkon égő vágya tud megsejteni.

Hozzá vezérelte a csillag a három királyokat is, akik talán egy hosszú uralkodás minden jora való törekvése és csalódása után belátták, hogy Isten törvényeinek betartása nélkül nincs e földön nemzet és nép számára béke, boldogság és áldott élet. Eljöttek, hogy leboruljanak a királyok királya előtt, akinek országa nem e földről való, s benne nem gyalgó emberi törvények uralkodnak. Nem egy népért jött el, hanem az egész emberiség megváltására, ha az megérti és követi tanításait. Emberek országa boldog csak akkor lehet, ha az földi tükröképe Istenországának és törvényei az isteni törvényeknek a végrehajtási utasításai.

Ma megint az emberi eltévelyedés kaotikus világában élünk és szenvedünk. A felszabadulástól - az emberi ész emancipációjától - megbódult emberi agy új isteneket keresett magának, önmagát tette meg istennek és rászakadt a legnagyobb megpróbáltatás. **Új megváltást keres az emberiség, milliók és milliók imádkoznak érte. Milliók és milliók lelke sovárog a Megváltó után. Az új megváltás feltétele, hogy a másodszor is tékozló fiúvá vált ember térjen haza bűnbánattal tele lélekkel és boruljon le Atyja előtt, hogy az felemelhesse és ráadathassa a megváltottak ünneplő ruháját. Az önhittség tébolyulatában**

önmagát istenné tevő ember lássa be, hogy minden tudását, lelki és földi kincsét Istennek köszönheti és ezért hálából egész életét neki szenteli. Döbbenjen rá, hogy minden szenvedésének egyedüli oka a saját eltévelyedése, Atyja kezének elengedése. A földön nem lesz béke és nyugalom addig, míg ember és ember, nép és nép, világrész és világrész között az életet nem az isteni törvények szabályozzák. Megtérés nélkül nincs üdvözülés.

Beköszönt megint az advent, kinyitva előttünk a szent evan-gelium, hiv megtérésre, bevilágítja előttünk az utat, mint egykor a bethlehemi csillag vezet a földre szállott „Szeretet“ bölcsőjéhez. A Megváltónkhoz, aki ma is mosolygó, megértő arccal vár reánk, hiv magához, hogy mindenkit, aki víztől kereszttel-tetett, megkereszteljen lélek által is, felvegyen az ő láthatatlan egyházába és felavasson istenországa polgárává.

Jertek Testvéreim, akik az emberi eltévelyedés mai kaotikus világában hitet, reményt, vigasztalást kerestek és sovárogtok egy új megváltás után, készüljünk fel az ő fogadására. Enekeljünk együtt, akik lélekben és igazságban imádjuk az Istent, az angyali üdvözlőt. Jertek, mint egykor a pásztorok, bölcsék és királyok, a kisded bölcsőjéhez, ajánljuk fel kincseinket, a bűnbánattól megtisztult, igaz hitben megerősödött szívünket és lelkünket.

Ajánljuk fel minden erőnket, egész életünket az ő szolgálata-ra, hogy születhessünk újjá lelkileg ő benne és ő általa, mert nekünk is azt mondja, amit egykor Nikodemusnak mondott: Bizony mondom néked, ha nem születész újjá, nem láthatod meg Isten országát.

Könyörögjünk Hozzá teljes szívvel és lélekkel földre szállásának ünnepén, amiért minden nap imádkozunk: Jöjjön el a Te országod.

Kérjük kedves olvasóinkat, hogy címváltozásait Németországban a Magyar Református Lelkigondozó Szolgálat címére, München-Freimann, Nobelplatz 6. alá bejelenteni sziveskedjenek. Amerikai és egyéb külföldi országokban élő olvasóink címváltozásuk bejelentését közvetlenül a JÖJJETEK Kiadóhivatatalához kérjük megküldeni.

Komora Tibor
A Magyar Ref. Lelkigondozó Szolgálat titkára.

Holland hittudós beszámolója bregenzi látogatásáról

Evszázadokon át egy szoros hit- és szeretetkapcsolat volt Magyarország és Hollandia között. Ugyanaz a kálvinizmus ütötte rá a maga bélyegét mindkét nép jelentős részének életére. Abban is megnyilatkozott ez, hogy az utrechti egyetem megalapításától kezdve szinte állandóan magyar theológusok is tanultak Utrechtben. Napjainkban is folytatódik ez a hagyomány. Utrechtben éppen úgy, mint Amsterdamban és Kampenben magyar diákok tanulnak ma is.

Magyarországon súlyos a politikai és szellemi helyzet. Természetesen e miatt a magyar reformátusoknak is sokat kell szenvedniük. Közülük is soknak a száműzetést kellett választania. Minden országban vannak magyar testvéreink közül menekültek. Sokan Amerikába, Kanadába vagy Ausztráliába vándoroltak ki, de jelentős számban vannak még Ausztria, Nyugatnémetország és Svájc területén is.

Október első heteiben szolgálhattam magyar menekült hittestvéreink között Bregenzben, a Bodeni-tó partján. Kétségtelenül érdekelni fogja az olvasót, ha benyomásaimat közzé teszem.

Először is el kell mondanom azt, hogy a résztvevők száma nem volt nagy. Ennek oka az, hogy minden menekültnek az élete tele van gondokkal és nehézségekkel. Hiszen munkát jóformán sehol sem találnak megfélelőt, s bizony sajnos, sok esetben mások irgalmasságára vannak utalva.

Sok olyan családdal találkoztam, akik azelőtt hazájukban a szellemi és gazdasági élet vezető köreihez tartoztak, s most a legszegényebb körülmények között élnek.

Egy estét alkalmam volt a lelkipogató szolgálat központi hivatala vezetőjének otthonában elfőltetni. Mindenben kinyilvánult a család magas műveltsége finom és széles látókörre. De most náluk is majdnem a legszükségesebbek hiányzanak, holott azelőtt nagyon jó körülmények között éltek. Örömmel kell azonban tudomásul vennünk, hogy éltek súlyos keresztjét mégis a hit boldogságának nyugalomával hordozták.

Elmesélték, hogy gyermekeik immár a negyedik generáció, amelyik száműzetésben kell élni a Magyarországgal kapcsolatos politikai változások miatt. Ezek hosszú során át Bukarestben laktak, egy egész más világban, melyről nekünk nyugat-európaiaknak fogalmunk sincs.

Mennyire szükséges és fontos az, hogy nekünk, hollandiai református keresztényeknek szellemi horizontunk kibővüljön, hogy az igazi ökumenitás szellemében mindazt megérthessük, ami Krisztus egyházával a világ más tájain történik.

Vasárnap délután a festői evangélikus templom épületében jött össze a kicsiny bregenzi magyar gyülekezet. Megható összejövetel volt ez. Az osztrák evangélikus egyház tagjai közül is voltak jelen, sőt maga a vorarlbergi egyház megye superintendense is. Az istentiszteleten kétnyelvű liturgia volt: ma-

gyar és német.

Dr. Soos Géza végezte a liturgiát. Csodálatosan mély benyomást tett rám a 42. zsoltár közös éneklése magyar szöveggel és a hollandiai dallammal. Dániel 3:14—28 -rol prédikáltam (Die Kirche im Feuer). Végezetül magyar szertartás szerint éltünk az urvacsorával is. Ezt az urvacsorát sohasem fogom elfelejteni. Ekkor éreztem igazán, hogy mit jelent a Krisztusban való együvértartozás.

Szombat délután (okt. 6.) kezdődött meg a tulajdonképeni konferencia. A megnyitót követően egy fiatal dr. theol., Cullmann prof. tanítványa tartott, beszélhettem „Der Dienst der Christen an der Welt“ témájáról. Megpróbáltam megvilágítani azt a szellemiséget, melyben hollandiai ref. egyházunk és egész kálvinizmusunk fejlődött, s elmondtam a mi nézetünket az izoláció és apostolság kérdéseiről.

Az előadást nagy érdeklődéssel hallgatták végig s az arra következő egész késődélutánon és estén át egy igen érdekes megbeszélés keretében vitattuk meg a közös problémákat, kicserélvén gondolatainkat. Jelen volt többek között a müncheni magyar ref. egyház lelkesze. Igen kiterjedt, széleskörű megbeszélés volt.

Vasárnap reggel a magyarok egymás között tartottak elnökségi ülést. Meg kell emlékeznünk itt Dr. Soos lelkipásztorról, aki az elmúlt évek alatt a menekültek lelkipogatózásának központi irányításával volt megbízva Németországban, s aki néhány hónappal ezelőtt nálunk Hollandiában is járt, egy igen komoly missziói lelkületű fiatal kálvinista, Honfőtársainak az összejövetelén most utoljára vett részt, mivel a konferencia utáni héten North Carolinába (USA) vándorolt ki, ahol egy college tanára lesz, s oszlopa az amerikai magyar egyházak munkájának. Reméljük, hogy munkáját Isten gazdag áldása fogja kísélni.

Este Dr. Soos társaságában Zürichbe, majd Bernen keresztül Genfbe utaztam. A gyönyörű autót utat is fontos kérdéseket beszélhettem meg magyar testvéreinkkel. Soffőrünk egy fiatal, görög-katolikus lengyelországi ukrán volt, aki 12 éve él távol hazájától, ahol oly sok minden történt, s amiről mi semmit sem tudunk.

Ausztriában érzi az ember a vasfüggöny közelségét. De mit jelent ma már a földrajzi távolság? Ki tudja, nem jön-e hozzánk is közelebb?

Marzinkowski írta vagy tizenöt esztendővel ezelőtt egy házról, melynek alsó emeletén már lángolt minden: mi csak néhány emelettel voltunk feljebb.

Tudatában vannak-e gyülekezeteink annak, hogy -ha Isten vissza nem tartja — mi következtetik be? Lelkileg előkészültünk-e rá? Nálunk oly nagy a nyugalom — de ez nyugalom nem lehet jó felkészülés.

Es még egyet: **milyen nagy felelősséget hordozunk mi azokért a testvéreinkért, akiknek számára már elkövetkezett az**

Egy kis süritett egyháztörténeti és dogmatörténeti lecke szükséges ahhoz, hogy megértsük, mi az a **Chalcedonense**. Az ugyanis aligha mond sokat a mai olvasónak, hogy az éppen 1500 évvel ezelőtt, 451-ben tartott chalcedoni zsinat, végetvetendő az egész keresztény világot feszültségben tartó krisztológiai vitának, megalkotta a chalcedoni hitvallást a Krisztus isteni és emberi természetéről.

A keresztényen egyház ebben az időben négy patriarkhátusra oszlott: rómaira, konstantinápolyira, alexandriaira és antiochiára. (Jeruzsálem csak 451 után lett önálló patriarkhátus.) Ezek az ötödik században hosszantartó krisztológiai harcba keveredtek egymással amely egyrészt ugyan a Krisztusdogma végleges megfogalmazásában, másrészt viszont a birodalmi egyház egységének megszűnésében végződött.

A harc első fejezete az u. n. **nesztoriánus vita** volt. A vita főalakjai Nestorius, előbb antiochiai presbyter, majd konstantinápolyi pátriárka és Cyrill alexandriai pátriárka voltak. Nestorius és a mögötte álló antiochiai iskola úgy vélekedett, hogy Krisztusban az isteni és emberi természet egymástól megkülönböztetendő és így le-

A KRISZTUS-DOGMA

hetetlenség Máriát „theotokos“-nak, vagyis „istenszülőnek“ nevezni. Három nagy prédikációban fejtette ki Nestorius, hogy Mária Istennek nem lehet anyja, a teremtmény nem szülheti teremtményét; Máriát tehát „kristotokos“-nak, Krisztusszülőnek kell nevezni. Cyrill, az alexandriai pátriárka, élesen szembe fordult ezzel a felfogással és nevezetes husvéti pásztorlevelében, 429-ben, az „istenszülő“ felfogás mellett tört lándzsát. A római püspök, Coelestin, Cyrill mellett nyilatkozott. A vita eldöntésére II. Theodosius császár 431-re Efézusba egyetemes zsinatot hívott egybe, amely Nestoriust elítélte. Pár napra rá azonban bevonult Efézusba Antiochiai János püspök szír püspökeivel egyetemben, ugyancsak zsinatot tartott és Cyrillt ítélte el. Erre a császár ismét közbelépett és 433-ban a két pártot unióra, megegyezésre kényszerítette. Eszerint Nestorius továbbra is elítéltetett, de az antiochiai iskola, János püspökkel az élen, inkább mondható tanbeli győztesnek, mint az alexandriaiak.

A 40-es években az antiochiai iskola több püspöki székét tudott saját embereivel betölteni. Alexandriában ekkor már nem Cyrill, hanem az igen erőszakos Dioskuros ült a pátriárkai székben. Az antiochiai-alexandriai tanbeli harc ismét kitört. Ezúttal Eutyches konstantinápolyi archimandrita (szerzeteskolostor-főnök) tanítása szolgáltatta a vitaanyagot. Eutyches azt a 433 óta határozottan elvetett felfogást hirdette, hogy Krisztus teste, habár teljesen emberi testnek látszott, nem volt egyáltalában emberi test. Eutychest 448-ban egy alkalmi zsinat, Flavianus konstantinápolyi pátriárka fősege alatt, elítélte. Eutyches azonban az alexandriai csoporthoz tartozott — ha Konstantinápolyban működött is — s csak természetes, hogy Dioskuros nem tűrhette egyik hívének elítélését. Ezért a császártól új, egyetemes zsinat összehívását követelte.

Igen érdekes, hogy a dogmatikai harcnak ebben a fázisában a római püspök feladta az eddigi szokásos római egyházpolitikát, t. i. Alexandria támogatását Konstantinápolyval szemben. Nagy Leó Flavianushoz intézett híres leveleiben ennek oldalára állt Dioskurossal szemben. Ezekben Leó a nyugati dogmatikai, tehát tertullianusi hagyományt követi és azt fejt ki, hogy Krisztusban mindég két természet, szubsztancia volt egymás mellett, de teljes egységben. Hogy ezt az egységet

Chalcedonense

hogyan kell elképzelni, arról Leó nem szól.

A császár 449-re Efézusba egybehívta a Dioskuros által követelt zsinatot. Dioskuros minden hatalmi eszközt igénybe vett és a megfélemlített zsinati atyákkal Eutychesnek adott igazat, Flavianust letéve méltóságáról. Ezzel Dioskuros elérte hatalmának csúcspontját: konstantinápolyi vetélytársa méltóságától megfosztva; a római püspök, Leó a megvert ellenfél pártjához tartozva tekintélyében erős csorbát szenvedett.

A bizánci trónon ugyanabban az évben bekövetkezett változás azonban Dioskuros hatalmát is megdöntötte. 451-re Pulcheria császárnő és férje, Marcian, Chalcedonba, Konstantinápoly egyik ázsiai külvárosába összehívta a 4. egyetemes (ökumenikus) zsinatot, az ógyház legnagyobb zsinatát. A zsinatot a császár és a római püspök szövetsége jellemezte és dominálta. A római legátusokat különös tiszteletben részesítették. A 449-es zsinat határozatait — vagyis Eutyches tanainak elismertetését — mint kikényszerített végzéseket elvetették. Így hiába volt a jelenlévő mintegy 630 püspök nagyobbik része alexandriai párti, a császári hatalom ereje elérte azt, hogy Dioskurost, ha nem is mint eretneket, de engedetlenség és szabálytalanságok címén méltóságától megfosztották. En-

nek ellenére ugyancsak sok fenyegetésre és megtévesztésre volt szükség, amíg a zsinattal el lehetett fogadtatni a „Chalcedonense“-t, amely tulajdonképpen középhelyet foglal el Eutyches és Nestorius között, hitvallást téve Krisztusról, mint tökéletes Istenről és tökéletes emberről, akiben a két természet sem nem keveredett egymással, sem nincsen egymástól élesen elválasztva.

Ezzel végleges formát nyert az a Krisztus-dogma, amely azóta is alapja a keresztény hittannak: **„Követvén a szent atyákat, mi is ugyanazon egy Fiút, a mi Urunk Jézus Krisztust valljuk és egybehangzólag tanítjuk mindnyájan, hogy ő tökéletes az istenségben és ugyanő tökéletes az emberi létben; valósággal Isten és valósággal ember... az istenségre nézve egylényegű az Atyával és ugyanő emberi létére nézve egylényegű velünk, minden tekintetben hasonló hozzánk, a bünt kivéve... Es ugyanezt az egy Krisztust, aki Fiú, Ur, Egyszülött: két természetben elegyítetlenül, elváhatatlanul, osztatlanul és elkülönítetlenül ismerjük el; az egyesülés által semmiképpen sem töröltetett el a természetek különbözősége, sőt inkább mindenik természet meg-**

tartotta a maga tulajdonságát és egy személybe és egy lényegbe egyesült, nem két személyre oszlott avagy vált szét, hanem egy és ugyanazon Fiú és Egyszülött, Isten Ige, Ur Jézus Krisztus, amiképpen hajdan szólottak felőle a próféták és amiképpen maga az Ur Jézus Krisztus tanított minket és amint az atyák hitvallása előnkbe adta.“

A Krisztus-dogma ezáltal végleges formát nyert, de nem érte véget a teológiai harcok. A császárságon belül különböző nemzeti erők, szíriaiak és egyptomiak továbbra is hevesen és szenvedélyesen védelmezik a „monophysita“, egylényegű, felfogást a chalcedoni „dyophysita“, kétlényegű, felfogással szemben. Ez végre is a birodalmi egyház felbomlásához vezetett.

A veszedelmes és egyeduralomra törő alexandriai pátriárkát a római püspökkel szövetekezett császár mindenesetre legyőzte. A császár azonban óvatos volt és ha tanbeli szempontból ez a harc a szövetséges római püspök győzelmét jelentette is, **egyházpolitikai téren Leó vereségét jelentette. A zsinat ugyanis nemcsak, hogy nem ismerte el a római püspök főségét, hanem 28. számú zsinati kánonában kimondotta a római és konstantinápolyi pátriárkák egyenlőségét.**

Harsányi András.

elnyomatásnak és kísértésnek órája! Imádkozunk-e eleget értük? Es milyen nagy hivatása van itt a szeretet gyakorlásának!

G. Brillenburg Wurth.

(A fenti cikk megjelent a hollandiai református egyház felhivatalos hetilapja a „Gereformeerde“ 1951. október 26.-i számában (7. évf. 17. szám, 131. oldal). A cikk írója Prof. Dr. G. Brillenburg Wurth, a kampeni ref. theologia tanára.)

Ady Endre:

Rettegésben a Falu

Félve járnak a mulatók
S az ifjak lehalkítják a nótát
Mesélnék a vén emberek
S nagyot sóhajtának az anyókák.

Retteg most a magyar falu
Csönd legyen, mert most mindenütt kémek
Leskődnek a téli mezőn
Nagy csönd van a faluban most: félnek.

De hó alatt, falu fölött
Majdnem tavaszi szelek dudolnak
Holnap már derülés jöhet
S nem lesz már ilyen csönd holnap, holnap.

Nagyjaink:

A szerencsi országgyűlésen a régi joghoz híven, újra magyarul tárgyaltak s Bocskai hamarosan magához tereli a hajdukat, a társadalom kítaszítottjait, akik — sokan — gazda nélkül Belgiojozohoz álltak. Bocskai magukra döbbentek s a császár vezérét ott hagyták, mert nem akartak „önön vérük hóhérai“ lenni. De Bocskai megnyeri a székely pörököt is, mert a hatalmaskodóktól megszabadítja őket. — Ebben az iskolában tanulta meg Bethlen az emberértékelést s majd túl is megy Bocskain. Mert amíg Bocskai csak a szabadokra tudta elismertetni a vallásszabadságot; Bethlen egy újabb békével kiterjesztette a jobbágyokra is. Az erdélyi fejedelmek között ő az első, aki az iskolát mindenki számára megnyitja s a jobbára póri származású papoknak „Arte et Marte dimicandum“ jelmondatos címmel egyszerű s mindenkorra nemességét adományoz.

Az 1606-os bécsi béke csak fundamentuma a vallásszabadságnak, mert már a becikkelyezése körül nehézségek keletkeztek. A császár ugyan szóval megnyugtatta Bocskai táborát,

léssé lesz, de Pozsonyban nem rendeztek semmit; csak királyt választottak: II. Ferdinándot. Ezért az ott összeszedett sérelmeket egy magyar s latinnyelvű röpiratba gyűjtik s a röpirat Querela Hungariae — Magyarország sérelmei címén az egész országot bejárja. Egy szakasza így ír a vallásszabadságról: „... Minden rendbeli státusnak egy fejedelem alatt és egy országban lakván, egy szabadságban élvén, nem volna illendő, hogy egyiknek vagy másiknak a vallás körül nagyobb vagy kisebb szabadsága volna. Mi azért, mint evangélikus státus, nem kívánunk magunknak többet, csak annyit, amennyit a római katolikusoknak. Ezért ők sem kívánhatják, hogy nekik több előjoguk legyen.“

A pusztá szónak viszont az erőszakos korban nem volt fogantatja; a panasz nem segített. Ezért Bethlent a rendek, mint nemrég Bocskait, szintén felszólítják, hogy az 1606-os bécsi béke vívmányait állítsa vissza; mentse meg az ország politikai és vallásszabadságát s a népet szabadítsa meg a császári megbízottak és a jezsuiták tulajdonaitól.

Bethlen Gábor

hogy a katolikusoknak tett köteleseivel nem gondolt a katolikus vallás privilégizálására. A protestáns többségű kassai diéta viszont elégedetlen volt, ezért a szöveget módosította. Az új császár ezt a módosítást jóváhagyta s a béke törvényreemelt szövegét a katolikusok is aláírták. Az evangélikusok az egész országra s az összes lakosságra ki akarták terjeszteni a vallásszabadságot sa kassai diétán törvénybeiktattatták, hogy az egyházi ügyeket saját szuperintendenseikkel kormányozzák. Ez viszont a katolikus vallás „sérelem nélküli“ állapotát érintette; mert a katolikus püspökök igényt tartottak az evangélikus gyülekezetek felügyeletére. Így az egyetlen Lépes Bálint, aláíró püspököt kivéve, a többi aláíró püspök óvást emelt a kassai országgyűlés vívmányai ellen. A bécsi béke tehát — igaz, akkor Európaszerte, — egyedülálló széles fundamentum de már a beiktatásánál ellentéteket szül: a jezsuiták nem mondtak le arról hogy rekatolizálják a protestánsokat és a császár arról, hogy megszüntesse Erdély szabadságát.

Bocskai közeli halála a jezsuitákat is, a császárt is segíti. A fejedelmi szék körüli belső villogások miatt Bethlen a törökhöz menekül, ahol a francia, angol, holland, velencei követekkel szoros kapcsolatot teremt. 1613-ben onnan hívják vissza a fejedelmi székbe.

A török, a német, a jezsuiták, az ellenreformáció s a vallásáborúra való európai készülődés közben mire Bethlen újra rendezkedni Erdélyt, a még szabad Magyarország újra siralmas sorsra jut. Sem a jezsuiták, sem a császár tulajdonainak nincsen gátja. Az 1617-18. i országgyűlés ugyan sérelmi országgyű-

Bethlen, a fejedelem.

Bethlen 1613 — 1616. között kétszer is kényszeríti a császárt, hogy a bécsi béke nemzeti és vallási vívmányát tartsa be. De közben Magyarország olyan siralmas állapotba került, hogy az élők irigyelhették a holtakat, — amint az 1619. évi sérelmi röpirat vázolta. A reformáció első századfordulóját is így ünnepli az ország. 1619. végén tehát „az Isten tisztessége mellett a nemzet szabadságáért“ Bethlen is fegyvert fog.

Bethlen hadrakelésével újra kiújulnak a régi reménytüzek. A duvadak prédájára dobott Magyarország újra átéli a „szabadító“ Bocskai napjait. A hajduk újra csatlakoznak a „Fejedelemez“ s Bethlen hamarosan bevonul Kassára. Ott a rendek Magyarországnak is „fejévé, gondviselőjévé“ kiáltják ki Bethlent s a pozsonyi gyűlés is megerősíti magyarországi fejedelmi címét. Sőt Besztercebányán királyválasztják. De Bethlen nem a címért fogott fegyvert. Birtokában van ugyan a királyi korona, de nem akar bonyodalmat vele. Ő csak a nemzet szabadságát s Isten tisztességét tüzte ki céljául; ezért Pozsony megvívása után Bécsset is ostrom alá veszi. Nem valószínűtlen, hogy csak Homonnay, a császárpárti főur lengyelföldről való betörése menti meg Bethlentől a várost, mert Bethlen serege egy részét visszairányítja Homonnay ellen.

A cseheket ezalatt a császári hadsereg megveri. Bethlent ugyan sohasem verték meg a három éves hadviselés alatt; a francia udvar mégis félti. E pillanatban Bethlen egyedül van. Ezért a franciák a császárt is, Bethlent is ráveszik, hogy békét kössenek. Így jön létre az 1622. i nikolsburgi béke.

Kossuth-ünnepség Angliában

„Az angliai magyarság és angol barátaik kegyeletos ünnepe Kossuth odaérkezése-nek 100 éves évfordulója alkalmából.“

A jól ismert magyarbarát MACARTNEY professor elnöklése alatt működő British-Hungarian Christian Fellowship október 29.-én, Kossuth Londonba érkezésének 100 éves évfordulóján tartotta az angliai magyarság és angol barátaik Kossuth jubileumi ünnepségét. A Chelsea-i városháza magyar és angol lobogókkal feldíszített aulájában többszáz főnyi ünnepelőbe öltözött közönség jelent meg, hogy lerójjja tiszteletét a nagy magyar előtt és hogy meghallgassa több neves angol közéleti személyiség előadását Kossuthról.

Mint ismeretes, Angliában soha nem fogadtak olyan lélekéből fakadó szeretetteljes lelkesedéssel külföldi államférfit, mint annakidején csatát veszített, de egyúttal a szabadság eszméjének bajnokává avatott Kossuth-ot fogadták. A zsarnokság üldözöttje nemzeti hős lett nyugaton is. Az idei jubileumnak tragikus aktualitást kölcsönöz, hogy a magyarság ma is történelme egyik legnagyobb megpróbáltatásán megy keresztül és így a világon szétszóródott magyarságnak annál több bátortást kell merítenie az angol nép ideai lelkes érdeklődéséből Kossuth iránt.

Az Angol-Magyar Társaság ezért vállalt nagy feladatot magára, midőn még ez év júniusában egyhangu határozattal úgy döntött, hogy méltóképen megrendezi a jubileumot. Magyar és angol részről egyaránt elismerést váltott ki, hogy a rendezőség az egyik legrégebbi angol jogi kollégium elnökét, SIR ARTHUR S. COMYNS-CARRT, továbbá a magyarbarát. A. J. Langford-Holt fiatal képviselőt, és a nevezetes London School of Economics népszerű professorát: K. B. S. SMELLIE-t kérte fel a szereplésre a jönnévi előadóművészen: Douglas SMITH-en kívül, aki erre az alkalomra egy magyar dalt is megtanult.

Veress László, az ünnepséget vezető elnök mutatta be a közönségnek a szónokokat, majd az edinburghi egyetemre a napokban a nemzetközi kapcsolatok professorává kinevezett C.

Bethlen, egy kis, elszigetelt ország sokrahivatott fejedelme, zavaros korban élt — írja róla a francia enciklopédia. A világpolitika terén a Habsburg-ház két ága világhatalmi tervekről álmodott s a jezsuiták is magukévattették ezt a katolikus világhatalmi célt. Eszterházy nádor, Bethlen fejedelem s Pázmány kardinális — a kor e három „nagy magyarja“ közül az utóbbi, mint a Habsburg császár pápai követe — Kornis Gyula szerint — a pápának szintén ilyen „népszövetségi“ tervezetet ajánl. VISKI

A. Marcartney üdvözölte magyar és angol nyelven az ünnepelő közönséget, s különösen hangsúlyozta az angliai magyarság összefogásának nagy jelentőségét ez ünnepség alkalmából is, és kérte, hogy folyék tovább ennek a magyar-angol egységnek a jegyében a Fellowship kulturális munkája. Beszédében azt emelte ki különösen, hogy Kossuthban a nemzeti függetlenség eszméjéért harcoló hőst ünnepelte Anglia s ez az ünnepelés mindmáig példátlan az angol történelemben. „Kossuth éleslátása egyik legkézzelfoghatóbb bizonyítéka, hogy a leigázott európai kis népeket csak az angolszászok erőteljes fellépése fogja megmenteni“ hangzott Macartney professor.

Sir Arthur Comyns-Carr kijelentette, őszintén büszke, hogy ő is leróhatja tiszteletét a múlt század egyik legnagyobb liberális vezetőjének az emléke előtt. „Tragédia, hogy akkor, amikor elég erősek voltunk, hogy szembezálljunk Oroszországgal a magyar függetlenség eltiprása miatt, akkor nem tettük ezt meg. A történelem új formában újra ismétlődik, s Oroszország ma a tyrannizmus másik formáját kényszeríti Magyarországra és a többi középeurópai népekre, bármost csak egy elenyésző kisebbség támogatásával“ — — — mondotta a nagy angol jogtudós, majd így fejezte be megrázó beszédjét: „Remélem, hogy a jövőben a hivatalos tárgyalásokon nem fogunk elfeledkezni a tömeges deportálásokról, a rabszolgarendszerről és a tömeggyilkosságokról, melyek a kommunista világ szegényteljes eseménnei. Az emberi szabadságjogokból nem szabad papírhalmazt csinálni!“

A. J. Langford Holt képviselő felszólalásában a magyarság számára a következőket üzenté: „Barátaimnak innen üzenem, hogy a szabadság fátyla ma is világít és itt van a kezünkben Angliában. Legyetek továbbra is bátrak és türelmesek magyar barátaim, mert eljön a nap, amikor együtt fogjuk tartani a szabadság fátylóját Magyarországon és mindnyájan együtt leszünk!“

Ezután az angol rádió tengerentúli szolgálatának két lelkes, magyarbarát tagja, Douglas Smith és E. Kendall — cselló — a londoni magyar kórusral egy magyar népdalt adtak elő angolul és magyarul. Az angol fordítást W. A. Whitney v. budapesti kulturattaché végezte és

nagy elismerést kapott a közönségtől. Smith a westminsteri katedrális kórusának volt a tagja, jönnévi előadóművész, aki ezenkívül Lovell költeményét is elszavalta Kossuthról, ami mély benyomást tett a hallgatóságra. E. Kendall zenetanárnő a jól ismert „English by Radio“ nyelvleckék egyik régi munkatársa, csellón kísérte az éneket Dendinszky Izabella magyar zongoraművésznővel együtt, Baracsy karmester hozzáértő irányításával.

A jubileumi ünnepség magyar felszólalója Stankovich Viktor, volt, aki angolnyelvű beszédben a Száműzött Kossuth-ot méltatta és példaként állította a mai magyar emigráció elé.

K. B. S. Smellie professor Anglia Kossuth korabeli társadalmi helyzetét vette vizsgálat alá és ő is annak a szilárd meggyőződésének adott kifejezést, hogy az európai kis népek szabadságát az angolszászoknak kell biztosítani, amint azt elvárják tőlük. „Az angolok méltán jóleső érzéssel emlékeznek arra, hogy országuk mindig az üldözöttek menedéke volt. Igaz, hogy elszigetelték vagyunk bizonyos tekintetben, de ez nem akadály annak, hogy szívünk ne dobbanjon együtt azokéval, akik tőlünk távol is a szabadságért küzdenek“ — — — mondotta a professor.

A jubileumi ünnepség nagyobb publicitást kapott mint bármely magyar vonatkozású esemény a háború óta.

Tudósítónk kiemeli még, hogy Arthur W. Whitney, a Magyarországon tanult és magyarul szinte tökéletesen beszélő művész a Fellowship részére lefordította a Kossuth-nótát, ami bizonyára értékes kincse lesz az emigrációs sajtóarchívumnak.

Előadás után a Fellowship fogadást adott vendégei tiszteletére, és minden vendég magával vitte a Társaság szerény ajándékát: egy erre az alkalomra nyomtatott Kossuth emléklevelelapot. Késő esti órákig maradtak együtt abban a szeltemben, amely a Fellowship eddigi jelentékeny kulturmunkáját is jellemezte: t. i. magasabb magyar szellemi szintézis kialakítására törekednek és táplálni, új alapokon megerősíteni igyekeznek az angol-magyar baráti kapcsolatokat.

A titkárság minden kulturális vonatkozású kérdésben szívesen áll az érdeklődők rendelkezésére. Címük: 59, Gloucester Place, London. W. 1. c/o World University Service. —

KOSSUTH:

Az emigráció feladata.

„... a magyar emigrációra számkivetésében a rendületlen hazafiság tevékenységének szent kötelessége vár.

Elő tiltakozást kell képeznie a magyar haza állami életének eltiprása ellen Isten és világ előtt.

Szólania kell a némaságra kárhóztatott, cselekednie a bilincsre vert nemzet helyett, a bilincsre vert nemzet javára.

Fenn kell tartania a magyar kérdést a világtörténelem azon kérdései közt, melyek annak elméletétől megoldást követelnek, az erkölcsi világrendet kormányzó örök törvények örök igazsága szerint.“

Ponca City. Kisváros az állam északi részén. Másfélre presbiteriánus gyülekezete van. Lelkipásztora két istentiszteletet is szokott tartani vasárnap délelőttöként. Szépen meg szokott telni a templom, de Dr. Shedd mégis úgy találta, hogy gyülekezetének tulsok tagja a templom helyett a Ponca-tóra ment ki halászni, vagy golfozni. Ezért egy szép nyári vasárnapon, mindkét istentiszteleten, az egész istentiszteletet befejezte 15 perc alatt. Mikor a hívek csodálkozva indultak kifelé a templomból, mindegyik kapott egy kártyát, rajta egy név és cím: egy gyülekezeti tagé, aki nem volt templomban, azzal a kéréssel, hogy látogassa meg.

A hívek, kezükben a kártyákkal, először különösképpen találták a dolgot, azután átértékelték, hogy látogatásuk is **istentisztelet**, igazi része a rövid templomi szolgálatnak. Akiket meglátogattak pedig, azokra nagy háttal volt a látogatás: érezték, hogy **hiányoztak**. „Szégyenezés és öröm keveredtek bennem” — mondotta az egyik otthonmaradt — „mikor ott álltam shortban az házam előtt és éppen öntöztem a virágokat, s egyszerre autó áll meg, három ismerős száll ki és azt mondják, hogy hiányoztam templomban. Szégyelltem magam, hogy fontosabb volt a fű, mint a templom, de úgy örültem, hogy tördnek velem!”

Másik történetem Tennesseeből való. Megértéséhez tudni kell, hogy Amerikában nincsen egyházi adó és az egyházi jövedelemnek csak igen kis százaléka van ingatlanok vagy értékpapírok hozamából. A gyülekezetek a hívek önkéntes adományaiból tartják fenn magukat. Ezek az adományok azonban rendszeresek. A hívek elkötelezik magukat, hogy hetenként mennyit fognak adni, ennek alapján kis borítékokat kapnak és a borítékokat teszik azután vasárnaponként a „perselybe”. Minden évben novemberben tartják az u. n. „every member canvass”-t (legalább is a presbiteriánus egyházban, a többiben nem tudom mikor), ami azt jelenti, hogy két egyháztagból álló csapatok végiglátogatják a gyülekezet minden tagját és összegyűjtik az elkötelezéseket, megajánlásokat.

Allardt-nak hívják azt a tennessee-i gyülekezetet, ahol minden látogató-csoport előre fázott attól, hogy listájára kap egy 11 gyermekes családot. Tudták, hogy a család igen nehéz anyagi helyzetben van, sok betegség volt az elmúlt évben, nehéz dolog most megajánlást kérni tőlük. De: **minden** családot meg kell látogatni! S mikor a látogatók bekopogtattak, ezt a választ kapták: „Pénzt igazán nem tudunk annyit megajánlani idén, mint szeretnénk. De tudunk valami mást tenni: elkötelezzük magunkat, hogy minden gyermekünk rendszeresen fog járni vasárnapi iskolába.” Es az ígéretet meg is tartották, pedig talán nehezebb 11 gyereket rendszeresen vasárnapi iskolába küldeni, mint néhány centet rendszeresen borítékba rakni... H. A.

Angliai csatlakozás a szemre-hez.

Az Angliai Magyar Református Egyház, mely Varga Sándor lelkész vezetésével gondozza az Angliában élő magyar reformátusokat; szeptember 11-én tartott presbiteri ülésén hozott határozatával bejelentette csatlakozását a Szórványban Élő Magyar Református Egyház (Szemre) szervezetéhez és az Angliai Magyar Református Egyháznak a Szemre Konzisztóriumában való képviselővel a Presbitérium elnökségét bizta meg.

Angliai Református hírek.

Az Angliai Magyar Református Egyház Munkácsi Andor és Torzsay-Biber András londoni, Jeney István bradfordi, Borosnyay Miklós wolverhamptoni testvéreket presbiterékké, Pogány Dániel bradfordi és Szalontai Sándor derby-i testvéreket pedig diakónusokká választotta.

Az Angliai Magyar Református Egyház többi presbiteri Csürös László, Fáy-Halász Gedeon, Dr. Szentpétery Gyula, Tárczy Árpád, a főgondnok Veress László. Régi diakónus Dr. Füst Molnár Lajos.

Az USA déli államaiban működő baptista egyház az utóbbi 10 év alatt 4000 új gyülekezetet alapított.

Katonai istentiszteletek Amerikában.

Az amerikai tábori lelkészkar vezető-lelkésze, Roy H. Parker vezérőrnagy, egyik legutóbbi jelentése szerint a június 30-ával végződött költségvetési év alatt negyedmillió katonai istentiszteletet tartottak, összesen 12 és félmilliót meghaladó résztvevővel. Ezek a katonai istentiszteletek nagy számban vesznek részt a katonák családtagjai is. Legtöbb alkalommal az istentiszteletek mellett a katonai személyzet gyermekei számára vasárnapi iskolát is tartanak.

„Az egész században ő volt az egyetlen, aki mindig derűs és vidám volt és aki mindig kifogástalanul viselkedett” — mondotta egy perzsa káplár egy másiktól. „Azt akartam, hogy barátok legyünk. Mikor jobban megismertük egymást, elhozott a templomba. Boldog vagyok, hogy én is megismerhettem Krisztust, aki az élet Utja.” A káplár az egyetlen keresztyén volt századában, de a legjobb minősítése neki volt.

(Monday Morning.)

Köchlin lelkész, a svájci református egyházak szövetségének elnöke nyilatkozott egyháznak az elnyomás alatt élő református egyházakkal szemben elfoglalt álláspontjáról. „**Mi ezekkel az egyházakkal is, amelyek számunkra teljesen idegen politikai rendszerben kell élnenek, össze vagyunk fűzve Jézus Krisztus egyházában.** Mennél inkább szorongatott és veszélyeztetett helyzetben vannak azok, annál inkább kötelességünk nekünk az, hogy ennek a kapcsolatnak kifejezést adjunk. **Elsősorban a könyörgés útján, amit gyakorolnunk kell és gyakorolnunk szabad ott is, ahová a személyes kapcsolat már nem ér el, s ahol a segítség már lehetetlen.** Amíg azonban a segítség lehetséges és garanciánk van arra, hogy az valóban egyházi célokra fordítatik, meg kell ad-

nunk és meg is akarjuk adni ezt a segítséget.” — Mondotta Köchlin lelkész.

Evenként 21 millió példány számban és 1125 nyelven jelenik meg a Biblia — jelentette Boegner lelkész a Biblia-Világszövetség Nancyban tartott közgyűlésén.

Spanyol katolikus papok, akik áttértek a protestáns hitre kénytelenek voltak elhagyni Spanyolországot. Legtöbbjük Argentínába vándorolt ki — jelenti az EPD spanyolországi tudósítója.

Mexicói röpcédulák szövegéből: „Mexikóiak, katolikusok, védjétek meg hiteteket, méltóságotokat, hagyományaitokat és hazátokat! Ajtótokon kopogtat a protestantizmus és tévelygésbe, szégyentelenségre akar csábítani benneteket. A protestánsok az északamerikai imperialista érdekek előcsapatái, melyek két részre akarnak szakítani bennünket, hogy azután uralkodjanak rajtunk. Szorítsátok vissza őket! Mexiko katolikus. Mexiko a guadalupe-i szűznek van áldozva. Le a protestánsokkal!”

Mexikóban az elmúlt 10 év alatt 33%-al nőtt a protestánsok száma.

November 10—11-én tartotta harmadik konferenciáját Utrechtben a **hollandiai magyar ifjusági munkaközösség**. A konferencia során magyar református istentiszteletet tartott Kerekes János, zaandami református lelkész.

A német misszió vagyonának sorsa Palesztinában.

Franklin C. Fry, a Lutheránus Világszövetség pénztárosa nyilvánosságra hozta azt az egyezményt, amelyet a Lutheránus Világszövetség Israel kormányával kötött a német missziótársaságok palesztinai vagyonát illetően. A missziók volt ingatlanvagyonából két objektum a Lutheránus Világszövetség tulajdonába megy át, a többi, melyek értéke többmillió dollárt képvisel, egymillió dollár ellenében Israel lesz. Ezt az összeget ugyancsak a Lutheránus Világszövetség kapja. Az összegnek ilyen alacsonyan való megállapítását elsősorban Israel jelenlegi igen nehéz anyagi helyzete tette szükségessé, jelentette ki Dr. Fry. A megegyezés akkor lép életbe, ha Nyugat-németország kormánya ratifikálja azt a szerződést, mely a német missziótársaságok vagyonát a Lutheránus Világszövetségre ruhazza át.

Somogyi Imre dr. lelkész, a magyarországi baptisták országos elnöke elhunyt. Utóda Szabó László lelkész.

November 8-án nyitották meg Budapesten a Sopronból áthelyezett Evangélikus Theológiai Akadémiát. A theologia most a fásori év. gimnázium épületében működik.

Beiktatták a budapest-pozsonyi-uti egyházközség új-másodlelkészét, Kara Pált.

Felsőőr (Oberwart, Burgenland, Ausztria) magyar református gyülekezete református lelkipásztort keres. Erdeklődők írjanak a következő címre: Evang. (ref.) Pfarramt H. B. Oberwart 543. Burgenland, Österreich.

KERESIK Soós Ilonkát, aki 1916-ban született, apja Soós Lajos, anyja Pávilcsek Juliánna, 1925-ben vándoroltak ki Amerikába. Aki tud róluk, közölje a Szerkesztőséggel.

„Elő vizek forrása”

Kettős jelentősége volt idén az „elő vizek forrása”-nak az anizsoni Ganadoban, Amerikában, ahol az Ige hirdetése gyakorlati segítség párosult. Ganadoban, a navajó-indiánok rezervációjában, a presbiteriánus egyház tart fenn kitűnően felszerelt belmissziói állomást. A vidéken nagy szárazság volt az elmúlt két évben, úgyhogy a vizelátás egyenesen katasztrofális volt. A legelők szinte varázsütésre zsugorodtak össze, de komoly bajok voltak ivóvízhiány miatt is. A presbiteriánus misszió azonban már évekket ezelőtt gondolt arra, hogy a szárazsággal gyakran sújtott terület vízproblémáját valamennyire megoldja. 150 méter mélyre furva vizet talált és a kutból egy hatalmas rezervoárt tud most táplálni. Ez a legnagyobb szárazság idején is ki tudja elégíteni a navajok legszükségesebb vizigényét. Tömlőkben, edényekben viszik haza a vizet a navajok, természetesen ingyen és azzal a tapasztalattal, hogy az élő vizek forrásáról prédikáló misszió nemcsak beszél, hanem cselekszik is. H. A.

Egy Japánban dolgozó presbiteriánus misszionárusnő írja, hogy gyakran járt egy tüdőbetegkórházba, ahol felhívták figyelmét egy fiatal lányra. Az orvosok azt mondták, hogy a leánynak már nagyon kevés ideje van hátra. A lány sógora tagja volt a misszionárusnő bibliakörének és a fiatalember ösztönzésére a lány megkérte a misszionárusnőt, hogy beszéljen neki Krisztusról és a keresztyén egyházzal. Többszöri beszélgetés után a misszionárusnő azt mondtotta a lánynak, hogy megkeresztelkedhetik a kórházi ágyon is, nem kell addig várnia, míg meggyógyul és templomba mehet. Ez nagyon boldoggá tette a lányt, mert érezte, hogy nagyon beteg és igen el volt keseredve, mert azt hitte, hogy sohasem keresztelkedhetik meg, ha nem jut el templomba.

A keresztség megtörtént és a misszionárusnő következő látogatásai alkalmával nemcsak azt tapasztalta, hogy a lány egyre mélyül hitében, hanem azt is, hogy egyre vidámabb, nyugodtabb lesz és testileg is egyre erősödik. Nem sok idő múltán az orvosok kijelentették, hogy csodálatos esettel állanak szemben: a lány, akiről azt állapították meg, hogy nem sokáig fog már élni, néhány hónap múlva gyógyultan hagyhatja el a kórházat. „Csodálatos gyógyulás” — mondták.

Igen, csodálatos volt az eredmény. De csodálatos volt az ok is, amelyből a gyógyulás fakadt: a lány hite. Ugy, ahogy az Ur Jézus mondtotta: „A te hited megtartott téged!”

Az indonéziai kérdés sok vitára adott alkalmat az utóbbi időben. A politikai változások közepette azonban minket református keresztyéneket különösképpen érdekel ott élő keresztyén testvéreink sorsa.

November hó folyamán beszélgettünk Ratoebandjoe ref. lelkészszel, aki a Szumba-sziget református egyházának a „Somemba-Kerk”-nek lelkipásztora. Rev. Ratoebandjoe az év kezdetén érkezett egy tíz hónapos tanulmányuttra Európába és több hollandiai és belgiumi református gyülekezetben végzett istentiszteleti szolgálatot. Így látogatott el a mi kampeni gyülekeztünkbe is. Találkozásunk során megkértük mesélje el röviden, a világon szerteszét szórt magyar református testvérei számára egyháza életét és történetét.

Egyházaról szólva elmondja. Ratoebandjoe, hogy természetesen karöltve dolgozik a Szumba-szigeten élő holland református testvéregyházzal illetve annak missziós munkájával. Nagy segítségét jelent a holland misszionáriusok számára az, hogy bennszülött evangélisták egyre erőteljesebben végzik munkájukat. A Szumba-egyház megfelel bármely más európai református egyháznak. Hitvallásai között van a Heidelbergi Káté is és a református egyházak ökumenikus voltának szép megnyilvánulása az, hogy éppen olyan dallammal éneklék szumbanézes testvéreink a zsoltárokat, mint mi magyar reformátusok. Az egyháznak jelenleg 18 parochus lelkipásztora van és számos evangélista vagy ahogy a nyugati szumbanézes nyelven nevezik „guru engyin” (az Örömmézenet tanítója) dolgozik a lelkipásztorok mellett. Jelenleg a Szumba Egyház zsinata foglalkozik azzal a javaslatokkal, hogy az egyéb hátsóindiai szigetek önállóan működő református egyházaival közös zsinatot alkossanak meg. Ratoebandjoe elmondta még azt, hogy a kál, vinizmus az élet minden terén érezteti a maga, Isten áldotta hatását és a szumbanézes parlamentben két pogány, egy mohamedán és két római katolikus képviselő mellett tizenkilencen vannak reformátusok.

Ratoebandjoe november közepén hagyta el Európát, hogy honfitársai közé visszatérve, folytassa munkáját Isten országának építésében. K. A.

JÖJJETEK

a Haragszó csatlakozásával
A Szétszórtságban Élő Magyar
Református Egyház Lapja

Főszerkesztő: Dr. Harsányi András

Németországi szerkesztő:
Dr. Zayzon Sándor.

Für den Inhalt verantwortlich:
Koppány János.

Kiadóhivatal: Bregenz, Belruptstraße 8
Druck von Felizian Rauch, Innsbruck